

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิชาการทั้งหลายทั้งปวงถึงจะมีประเภทมากมายเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อนำมาสร้างสรรค์สิ่งใดก็ต้องใช้ด้วยกัน หรือต้องนำมาประยุกต์ใช้ด้วยกันเสมอ อย่างกับอาหารที่เรารับประทานกว่าจะสำเร็จขึ้นมาให้รับประทานได้ ต้องอาศัยวิชาที่ประสมประสานกันหลายอย่างและต้องผ่านการปฏิบัติมากมายหลายอย่างหลายตอน ดังนั้นวิชาต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ถึงกันและมีอุปการะแก่กัน ทั้งฝ่ายวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ ไม่มีวิชาใดใช้ได้โดยลำพัง หรือเฉพาะอย่างได้เลย (พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พุทธศักราช 2521 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2547, หน้า 172)

กระบวนการในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แนวคิดการจัดการศึกษาในลักษณะแห่งการผสมผสานศาสตร์หลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมเพื่อให้เกิดการพัฒนาในมิติต่าง ๆ เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ภายใต้วิสัยทัศน์แห่งการเชื่อมโยงที่ศาสตร์ต่าง ๆ ล้วนมีความสัมพันธ์กัน แนวคิดดังกล่าวจึงปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 4 มาตรา 23 ดังความว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษาและในมาตรา 24 (4) ความว่า จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ค, หน้า 11 – 12)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 แบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และได้กำหนดแนวการจัดการเรียนรู้ ให้มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ชีดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 ก, หน้า 21)

การจัดการศึกษาที่ผ่านมา การเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนแบบแยกส่วน แยกเป็นรายวิชา ขาดการเชื่อมโยงความรู้เข้าด้วยกันและการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2540, หน้า 90 – 91) การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมทุกวันนี้เราต้องผสมผสานหลายอย่างเข้ามาในวงจรชีวิต ไม่ได้อยู่แบบแยกส่วน ฉะนั้นการเรียนรู้แยกรายวิชาต่างคนต่างสอน จนเกิดความเคยชิน เมื่อผู้เรียนเติบโตขึ้นทำให้มีความเห็นแก่ตัว ทำงานกลุ่มไม่เป็น ไม่มีปฏิสัมพันธ์ (เบญจมาศ อยู่เป็นแก้ว, 2544, หน้า 2) ผลกระทบดังกล่าว สอดคล้องกับปาฐกถาพิเศษของ พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่ว่าด้านการเรียนเป็นวิชา ไม่ได้เรียนแบบบูรณาการนี่คือจุดที่เป็นปัญหาในอดีต ยังไม่นับเนื้อหาและวิธีในเนื้อหา ซึ่งผลสุดท้ายวันนี้ สถาบัน ไอเอ็มดี สถาบันเพื่อการพัฒนาการจัดการนานาชาติ เพื่อศรัทธาภาพการแข่งขันนานาชาติได้สรุปว่า ประเทศไทยมีศักยภาพของการแข่งขันอันดับที่ 38 จาก 49 (ทักษิณ ชินวัตร, ม.ป.ป. อ้างถึงใน โชคชัย ชยวัช, 2547, หน้า 36) ทั้งนี้ การบูรณาการที่พูดกันอยู่ ยังมีความเข้าใจที่สับสนอยู่มาก ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบบูรณาการให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกัน เป็นการบูรณาการที่ถูกต้อง มิใช่ทำแบบง่าย ๆ แล้วเข้าใจว่านั่นคือการบูรณาการแล้ว ซึ่งการบูรณาการสามารถเชื่อมโยงหลายสิ่งเข้าด้วยกัน เช่น การคิด เนื้อหาสาระของศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเห็นว่าเรื่องต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกัน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงการหลอมรวมสิ่งต่าง ๆ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ผสมผสานกันอย่างเป็นองค์รวม (จาตุรนต์ ฉายแสง, 2549) และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ พรนิภา ภูมิพยอม (2549) ที่กล่าวว่า การบูรณาการเป็นสิ่งที่การเรียนไม่ควรจำกัดวิชาใดวิชาหนึ่ง ทุกสิ่งมีความสัมพันธ์กัน เช่น สอนคณิตศาสตร์แล้วนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ในทุกปัญหา สอนวิทยาศาสตร์แล้วเชื่อมโยงสู่ภูมิศาสตร์ ธรรมชาติแวดล้อม การบูรณาการในทุกวิชาจึงสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ การเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ยังสามารถแก้ปัญหาการขาดครูได้ ทั้งยังสอดคล้องกับทิสนา แคมมณี (2548, หน้า 8) ที่กล่าวว่าสภาพปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนคือเรียนแบบแยกส่วนไม่เห็นภาพรวมองค์รวม สาระการเรียนรู้ขาดการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ นอกจากแนวคิดดังกล่าวแล้ว จากรายงานการติดตามผลและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาด้านสภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรไม่ชัดเจน ไม่เข้าใจสาระการเรียนรู้และการจัดทำแผนบูรณาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ก, หน้า 4) จากปัญหาดังกล่าวแนวคิดหนึ่ง ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการกระจัดกระจายและความโดดเดี่ยว (Isolation) ของรายวิชาต่าง ๆ คือ การจัดหลักสูตรบูรณาการ เพื่อความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity)

แนวทางการบูรณาการในทัศนะของนักการศึกษาต่างประเทศ นอกจากจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มแล้วยังได้รับการสนับสนุนจากนักการศึกษาที่มีชื่อเสียงหลายคน อาทิ บรุนเนอร์ (Bruner, 1986; Vygotsky, 1978; Rogoff, 1990 อ้างถึงใน กรมวิชาการ, 2539, หน้า 3 – 5) ด้วยความเชื่อที่ว่าถ้าเราต้องการให้คนรุ่นใหม่เป็นคนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ (Lifelong Learner) และเป็นผู้สร้างสรรค์ที่ดีไปพร้อม ๆ กัน เราต้องให้ผู้เรียนโดยเฉพาะในชั้นเด็ก ๆ เกิดการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิต การศึกษาต้องให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติอย่างใหม่ที่ว่า เขาเป็นส่วนหนึ่งของโลก เขาสามารถใช้ทักษะวิทยาการต่าง ๆ ที่เรียนมาใช้ในการแก้ปัญหาได้จริง จึงส่งผลให้เกิดความใส่ใจและตั้งใจเรียนมากยิ่งขึ้น เกิดการพัฒนาได้โดยปรับหลักสูตรแบบเดิมที่ใช้กันอยู่มาเป็นบูรณาการ (Bell & Fifeield, n.d. อ้างถึงใน ชาตรี ตำราญ, 2544, หน้า 81)

นักการศึกษาไทย ประเวศ วะสี (2543, หน้า 60) กล่าวว่า การเชื่อมโยงความรู้จะช่วยให้มนุษย์มองโลกกว้างขึ้น มีทัศนะไม่คับแคบ รู้และเข้าใจปัญหา แก้ปัญหาได้ดีกว่าการเรียนรู้เฉพาะส่วน นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการช่วยให้ผู้เรียน รู้เป็นองค์รวม ภาพความคิดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจะเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่ง เด็ด ๆ จะมองเห็นภาพรวมของสิ่งที่เรียนรู้จะไม่สับสน เขาสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วให้เข้ากับสิ่งที่กำลังเรียนรู้ใหม่ได้ เพราะเขาสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งการสอนที่สัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดรวบยอดจากหลาย ๆ สาขาวิชาเข้าด้วยกัน มีประโยชน์หลายอย่าง ที่สำคัญที่สุดคือการช่วยถ่ายโอนการเรียนรู้ (ธีรชัย ปุณณ โชติ, 2540, หน้า 14) เพราะการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสิ่งย่อย ๆ เข้าด้วยกันมนุษย์จะเรียนรู้ได้ดี (สุนน อมรวิวัฒน์, 2544, หน้า 15) แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับธำรง บัวศรี (2542, หน้า 203) ที่ว่าการบูรณาการสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบเข้าใจ จำได้ สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนรู้อย่างประจักษ์ใช้ให้มีความหมายต่อชีวิตจริงทั้งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2544, หน้า 2) ที่ให้ความสำคัญของการบูรณาการไว้ว่าเป็นการลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา สามารถตอบสนองผู้เรียนหลายด้านที่รวมเรียกว่า “พหุปัญญา” (Multiple Intelligence) รวมทั้งการตอบสนองทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ทำให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ ทำให้ได้รับความเข้าใจในลักษณะองค์รวม ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งรวมทั้งต้องให้ความสำคัญแก่การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึงในลักษณะการบูรณาการ (Integration) ทั้งหลักสูตร องค์ความรู้แขนงต่าง ๆ และการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน เพื่อส่งผลให้เกิดพัฒนาการที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ในหมู่ผู้เรียนสืบไป (สุวิทย์ มูลคำ, อรทัย มูลคำ, นฤมล คชฤทธิ์ และนพดล เจริญอักษร, 2542, หน้า 8)

การจัดการศึกษาแบ่งประเภทของการบูรณาการเป็น 2 ประเภท คือ หลักสูตรบูรณาการ (Curriculum Integration) แบ่งย่อยเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้

(Intradisciplinary Integration) และการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary Integration หรือ Across Curriculum) และประเภทที่สอง คือ การบูรณาการการเรียนการสอน (Instructional Integration) ซึ่งประกอบด้วย การสอนแบบสอดแทรก (Infusionin) แบบคู่ขนาน (Parallel) แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) และแบบสอนเป็นคณะ (ทิตินา แคมมณี, 2548, หน้า 10 – 12) การบูรณาการที่ดีควรมีลักษณะการบูรณาการที่ผสมผสานศาสตร์หลาย ๆ อย่าง เข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน (Bell & Harkness, n.d. อ้างถึงใน อรทัย มูลคำ, สุวิทย์ มูลคำ, นฤมล คชฤทธิ์ และนพดล เจนอักษร, 2542, หน้า 34 – 35) สอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (ม.ป.ป. อ้างถึงใน ชีรยุทธ พึ่งเจียร, 2543, หน้า 34 – 35) ที่กล่าวว่าความสามารถในการเชื่อมโยง หรือบูรณาการความรู้แขนงต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดความรู้และนำไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ นาคยา ปิณฑนานนท์ (2546, หน้า 80) ที่กล่าวว่า ในภาวะที่ความรู้ในปัจจุบันมีมากมายมหาศาล การสอนเป็นทีม การจัดทำหลักสูตรบูรณาการ การสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ จะทำให้ไม่เป็นการแบกภาระ (Overload) มากเกินไปทั้งกับผู้สอน ผู้เรียน รวมทั้งการจัดการเรื่องเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างขาดแคลนให้ใช้ได้อย่างคุ้มค่า

นอกจากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว จากรายงานการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จังหวัดชัยภูมิ ชี้ชัดให้เห็นผลดีของการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ โดยกำหนดให้นำสาระการเรียนรู้รายวิชาต่าง ๆ จากหลักสูตรมาบูรณาการกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข, หน้า 41) ทั้งสอดคล้องกับโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก ในการนำโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นแกนของการบูรณาการสู่ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ก, หน้า 24) และจากรายงานผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โรงเรียนมีระดับการพัฒนาดี/ ดีมาก ร้อยละ 55.60 ระดับปานกลางร้อยละ 42.20 และระดับน้อยร้อยละ 2.20 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, หน้า 4) นอกจากนี้ งานวิจัยของคูเกอร์ตี้ (Dougherty, 1999, Abstract) ได้ทำการตั้งแรงแห่หลักสูตรบูรณาการ ซึ่งออกแบบหน่วยการเรียนรู้โปรแกรมหลักสูตรบูรณาการ ใช้การบูรณาการแบบข้ามวิชา ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมหลักสูตรการบูรณาการเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปเป็นอย่างดีทั้งโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับมหาวิทยาลัย

ด้านเนื้อหาสาระที่นำมาจัดการเรียนรู้นั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระดำริห่วงใยเยาวชนรุ่นหลัง ๆ ที่อาจไม่ได้เรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนอย่างจริงจัง พระองค์มีพระดำริให้มีการส่งเสริมเยาวชนให้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องท้องถิ่น

(จักรภัทร พงศ์ภัทร, 2546, หน้า 8) ดังพระดำรัสที่ว่าการศึกษาเป็นการสืบทอดความรู้ ความสามารถ ที่มนุษย์ได้ฝึกฝนค้นคิดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง พร้อมทั้งอบรมผู้ศึกษาในปัจจุบัน ให้สามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองแบบคิดเป็น ทำเป็น สมัยโบราณทั้งครูและนักเรียนมีจำนวนน้อย และเป็นเรื่องเฉพาะของครูกับนักเรียนเท่านั้น เมื่อเกิดความคิดเรื่องการศึกษามวลชนและการศึกษา ตลอดชีวิตซึ่งจำเป็นต้องศึกษาแบบมีระบบ มีงบประมาณ หลักสูตร สถานที่และบุคลากรที่มี มาตรฐานทั้งหลายในโลกมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมากขึ้น จนกระทั่งต้องมีความรู้บางส่วนที่ ชาวโลกต้องเรียนรู้ร่วมกัน ขณะเดียวกันแต่ละประเทศและแต่ละชุมชนก็ต้องพยายามที่จะรักษา ความรู้และสมบัติ วัฒนธรรมส่วนดี ๆ อันมีค่าของท้องถิ่น ซึ่งมีความหลากหลายดำรงไว้ (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2542, หน้า 3 อ้างถึงใน สมพร วงษ์วรรณ, 2547, หน้า 1) สอดรับกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ค, หน้า 11) หมวด 1 มาตรา 7 ที่กำหนด ไว้ว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังให้ผู้เรียน “...มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษา ผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล...” ซึ่งผลดีจากการศึกษาในลักษณะนี้ จะทำให้เด็ก ๆ เห็นความหวังและมีความตั้งใจที่จะดำรงชีวิตในท้องถิ่น (คณะศึกษาโครงการ การศึกษาไทยยุคโลกาภิวัตน์, 2541, หน้า 15)

ด้วยเหตุแห่งความสำคัญดังกล่าวข้างต้น กอปรกับนโยบายตามแผนพัฒนาการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1 มุ่งพัฒนาการสอนแบบบูรณาการ (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงเทรา เขต 1, ม.ป.ป., หน้า 5) ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี เล็งเห็นความสำคัญของบทเพลงประจำจังหวัดจะเชิงเทราและเพื่อให้ผู้เรียน ได้มีความรู้เป็นสากล จึงได้จัดทำเป็นบทเพลงประสานเสียงและนำบริบทต่าง ๆ ของชุมชนเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นฐานความรู้ในลักษณะการบูรณาการ เป็นการนำภูมิปัญญาของไทยเข้าสู่ ระบบการศึกษาภายใต้แนวคิด “ความเป็นไทยบนองค์ความรู้สากล” ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนา หลักสูตรบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary Integration) และการบูรณาการ การเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction) กำหนดกลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี เป็นแกน (Theme) เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการขับร้องประสานเสียง เพลงประจำจังหวัดจะเชิงเทราและเชื่อมโยงองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านที่สอดคล้องกับ การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่ พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นหลักสูตรที่เน้นความเป็นองค์รวมของความรู้ มีสาระหลากหลาย

สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ รักในท้องถิ่นของตน
ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรบูรณาการสาระดนตรีแบบพหุวิทยาการ เรื่อง เพลงและภูมิปัญญา
ชาวบ้านเมืองแปะครีว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้หลักสูตรบูรณาการสาระดนตรีแบบพหุวิทยาการ เรื่อง เพลงและภูมิปัญญาชาวบ้าน
เมืองแปะครีว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ระดับชั้น
อื่น ๆ ของโรงเรียนคัคครุณีและโรงเรียนอื่น ๆ
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน ศิษยานุศิษย์และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา
ได้นำไปพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
4. เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและเห็นคุณค่า
ความสำคัญของการเรียนรู้หลักสูตรบูรณาการ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคัคครุณี อำเภอเมือง
จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 จำนวน 10 ห้องเรียน
นักเรียน 536 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/10 โรงเรียนคัคครุณี อำเภอเมือง
จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ใช้วิธีการจับสลากมา
1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 50 คน จากจำนวนทั้งหมด 10 ห้องเรียน
2. ระยะเวลาในการทดลอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 รวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา กรอบเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รวม 4 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยพิจารณาเฉพาะสาระการเรียนรู้พื้นฐานเท่านั้น

4. ขอบเขตการบูรณาการ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการบูรณาการ 2 ประเภท ได้แก่

4.1 การบูรณาการหลักสูตร (Curriculum Integration) เป็นการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary Integration) โดยใช้รูปแบบใยแมงมุม (Webbed Model) ของ โฟการ์ตี้ (Fogarty, 1991)

4.2 การบูรณาการการเรียนการสอน (Instructional Integration) โดยใช้รูปแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction)

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรแกนกลาง หรือหลักสูตรแม่บท หมายถึง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรบูรณาการสาระดนตรี หมายถึง หลักสูตรที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (Interdisciplinary Integration) ที่เป็นการผสมผสานระหว่างสาขาวิชาที่แตกต่างกันรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สารที่ 2 ดนตรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ภายใต้หัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกัน เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นองค์รวม อย่างเป็นธรรมชาติและสัมพันธ์กับชีวิตจริง

รูปแบบการบูรณาการหลักสูตรแบบใยแมงมุม หมายถึง การบูรณาการหลักสูตรที่กำหนดหัวข้อเรื่องขึ้นมา แล้วเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน หรือเชื่อมโยงกันตามความเหมาะสมในแต่ละหัวข้อเรื่อง ซึ่งแต่ละหัวข้อเรื่องนั้น จะบูรณาการเนื้อหากันได้ตั้งแต่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไป

รูปแบบการบูรณาการการเรียนการสอนแบบพหุวิทยาการ หมายถึง การจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการผสมผสานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สารที่ 2 ดนตรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ด้วยวิธีการ ดังนี้

1. ครูผู้สอนทั้ง 4 กลุ่มสาระฯ วางแผนการสอนร่วมกันโดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ตามกำหนดหัวเรื่อง (Theme) มโนทัศน์ (Concept) หรือปัญหา (Problem)
2. ครูผู้สอนทั้ง 4 กลุ่มสาระฯ ต่างคนต่างสอน
3. ครูผู้สอนทั้ง 4 กลุ่มสาระฯ มอบหมายให้ผู้เรียนทำโครงการ (Project) ซึ่งเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ตามกำหนดหัวเรื่อง (Theme) มโนทัศน์ (Concept) หรือปัญหา (Problem) ให้นักเรียนทำร่วมกันและกำหนดโครงงานนั้นออกเป็นย่อย ๆ ให้นักเรียนปฏิบัติ ครูประเมินผลงานในส่วนที่ตนเองสอน

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตร โดยวิธีการปรับ หรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหา โดยดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มี 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเบื้องต้น หมายถึง การประเมินหลักสูตรโดยใช้เทคนิคปุยซองค์ (Puissance Measure) เป็นการประเมินจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อหาคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 ดนตรี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วย สาระสำคัญ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล บันทึกหลังสอน

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้ โดยผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์ จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ อย่าง

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคัคครุณี อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ปีการศึกษา 2548

การขับร้องประสานเสียง หมายถึง การขับร้องบทเพลงเดียวกัน โดยมีนักร้องตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แบ่งนักร้องเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มใช้ระดับช่วงเสียงและแนวทำนองแตกต่างกัน โดยดำเนินการตามโน้ตที่ผู้เรียบเรียงเสียงประสาน หรือผู้ประพันธ์เพลงกำหนด เมื่อขับร้องออกมาพร้อมกันแล้วจะเกิดเสียงกลมกลืนกัน

ทักษะการขับร้องประสานเสียง หมายถึง ความชำนาญในการขับร้องเพลงประจำจังหวัด
ฉะเชิงเทรา ซึ่งวัด โดยแบบวัดทักษะการขับร้องประสานเสียง มีเกณฑ์การให้คะแนนเป็นระดับ
ของการปฏิบัติได้ ซึ่งตัวบ่งชี้พฤติกรรมที่ใช้วัด ได้แก่ ทำนอง จังหวะ เนื้อร้อง การควบคุมลมหายใจ
ลีลาท่าทางและการถ่ายทอดความรู้สึก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ที่เรียนตามหลักสูตรบูรณาการสาระคนตรีแบบพหุวิทยาการ เรื่อง เพลงและภูมิปัญญาชาวบ้าน
เมืองแปะครีว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งวัด โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อทดสอบผู้เรียนหลังจากจบบทเรียนตามหลักสูตร เป็นข้อทดสอบ
แบบปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ประกอบด้วยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 2 คนตรี
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและ
การดำเนินชีวิตในสังคม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 ข้อ

เจตคติต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรบูรณาการ หมายถึง ความคิดเห็น หรือความรู้สึก
ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรบูรณาการสาระคนตรีแบบพหุวิทยาการ เรื่อง
เพลงและภูมิปัญญาชาวบ้านเมืองแปะครีว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งวัด โดยแบบวัด
เจตคติชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น